

ZAKAT DAN PEMBANGUNAN ASNAF: KAJIAN TERHADAP
TAHAP PENGETAHUAN, KEMAHIRAN DAN SIKAP
DALAM KEUSAHAWANAN DAN PERNIAGAAN
DI KEDAH

MOHAMAD FADHLI BIN ILIAS

TESIS YANG DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI SEBAHAGIAN
DARIPADA SYARAT MEMPEROLEH IJAZAH SARJANA
KEWANGAN DAN PERBANKAN ISLAM

KOLEJ UNIVERSITI INSANIAH KEDAH

JUN 2012

ABSTRAK

Zakat memainkan peranan penting dalam pembangunan ekonomi berdasarkan kepada kekuatannya sebagai sumber kewangan dalam masyarakat Islam. Antara peranan zakat dalam pembangunan ekonomi adalah mengurangkan jurang kemiskinan dan juga ketidakseimbangan agihan pendapatan dalam masyarakat. Sehubungan dengan itu, institusi zakat mempunyai tanggungjawab dalam memastikan agihan zakat dimanfaatkan secara saksama dan jurang kemiskinan dalam masyarakat dapat diatasi dengan pengurusan yang berhikmah. Antara kaedah menghapuskan jurang kemiskinan adalah melalui pembangunan ekonomi golongan asnaf zakat terutamanya fakir dan miskin dengan melibatkan mereka dalam keusahawanan dan perniagaan yang dapat meningkatkan taraf sosioekonomi asnaf tanpa perlu mengharapkan bantuan zakat secara terus menerus. Justeru, kajian pembangunan asnaf zakat dalam keusahawanan dan perniagaan dijalankan untuk mengenal pasti tahap pengetahuan, kemahiran dan sikap asnaf dalam bidang tersebut. Selain itu, kajian ini juga meninjau tentang keberkesanan program Jaya Diri yang dianjurkan oleh Pejabat Zakat Negeri Kedah. Kajian ini menggunakan kaedah kuantitatif dengan analisis data secara deskriptif dan inferensi. Analisis inferensi digunakan untuk mengenal pasti perbezaan tahap pengetahuan, kemahiran dan sikap asnaf dengan latar belakang mereka. Selain itu analisis hubungan dijalankan bagi melihat perkaitan pengetahuan dengan kemahiran dan sikap dengan keberkesanan program. Hasil analisis deskriptif menjelaskan bahawa tahap pengetahuan asnaf dalam keusahawanan dan perniagaan berada pada tahap sederhana rendah. Begitu juga bagi tahap kemahiran asnaf dalam pasaran dan kewangan juga berada pada tahap sederhana rendah. Walau bagaimanapun kemahiran asnaf dalam pengurusan kewangan menunjukkan skor min yang rendah. Sebaliknya sikap asnaf dan persepsi mereka terhadap keberkesanan program Jaya Diri anjuran Pejabat Zakat Negeri Kedah menunjukkan skor min yang sederhana tinggi. Manakala analisis perbezaan antara tahap pengetahuan, kemahiran dan sikap asnaf dengan pembolehubah-pembolehubah tidak bersandar seperti jantina, umur, status perkahwinan, tahap pendidikan, pendapatan keluarga, sebab berniaga, bentuk perniagaan, pendapatan bersih, kekerapan menghadiri program keusahawanan dan pengalaman dalam perniagaan didapati tidak mempunyai perbezaan yang signifikan. Seterusnya dapatan analisis hubungan antara tahap pengetahuan dengan kemahiran dan sikap dengan keberkesanan program didapati wujud hubungan yang signifikan. Hasil dapatan kajian ini memberi gambaran bahawa golongan asnaf di Kedah perlu dimantapkan dari aspek pengetahuan, kemahiran dan memupuk sikap yang efektif dalam bidang keusahawanan dan perniagaan. Ini kerana kemampuan dan kejayaan mereka dalam bidang keusahawanan dan perniagaan berupaya mengubah sosioekonomi asnaf dari penerima zakat kepada pemberi zakat dengan transformasi zakat saradiri kepada zakat produktif yang memberi impak kepada pembangunan ekonomi Islam di Malaysia.

KANDUNGAN

	Halaman
HALAMAN TAJUK	i
ABSTRAK	ii
ABSTRACT	iii
APPROVAL PAGE	iv
PENGAKUAN	v
PENGHARGAAN	vi
KANDUNGAN	vii
SENARAI JADUAL	xii
BAB I PENGENALAN	1
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Latar Belakang Kajian	1
1.3 Penyataan Masalah	2
1.4 Objektif Kajian	4
1.5 Persoalan Kajian	5
1.6 Hipotesis Kajian	6
1.7 Kepentingan Kajian	8
1.8 Definisi Operasional	8
1.9 Batasan Kajian	22
1.10 Penutup	23
BAB 2 ULASAN KARYA	25
2.1 Pendahuluan	25
2.2 Zakat	25
2.3 Asnaf	27
2.3.1 Kategori Asnaf Menurut Perspektif Syariah	28
2.4 Konsep Usahawan Dan Keusahawanan	33
2.4.1 Definisi Keusahawanan	34
2.4.2 Keusahawanan dari Perspektif Islam	36

2.5	Usahawan Asnaf	43
2.6	Kajian Berkaitan	48
2.7	Penutup	53
BAB 3	METODOLOGI KAJIAN	54
3.1	Pendahuluan	54
3.2	Reka Bentuk Kajian	54
3.3	Lokasi Kajian	55
3.4	Populasi Kajian	55
3.5	Sampel Kajian	56
3.6	Instrumen Kajian	56
3.7	Kajian Rintis	56
3.8	Prosedur Pengumpulan Data	57
3.9	Penutup	59
BAB 4	DAPATAN KAJIAN	60
4.1	Pendahuluan	60
4.2	Profil Responden	60
4.2.1	Taburan Kekekapan dan Peratusan Responden Mengikut Jantina	50
4.2.2	Taburan Kekekapan dan Peratusan Responden Mengikut Umur	61
4.2.3	Taburan Kekekapan dan Peratusan Responden Mengikut Status Perkahwinan	62
4.2.4	Taburan Kekekapan dan Peratusan Responden Mengikut Tahap Pendidikan	63
4.2.5	Taburan Kekekapan dan Peratusan Responden Mengikut Pendapatan	64

4.2.6	Taburan Kekerapan dan Peratusan Responden Mengikut Status Tempat Tinggal	65
4.2.7	Taburan Kekerapan dan Peratusan Responden Mengikut Lokasi	66
4.2.8	Taburan Kekerapan dan Peratusan Responden Mengikut Sebab Berniaga	66
4.2.9	Taburan Kekerapan dan Peratusan Responden Mengikut Jenis Perniagaan	67
4.2.10	Taburan Kekerapan dan Peratusan Responden Mengikut Pendapatan Bersih	68
4.2.11	Taburan Kekerapan dan Peratusan Responden Mengikut Bilangan Program Yang Dihadiri	69
4.2.12	Taburan Kekerapan dan Peratusan Responden Mengikut Jenis Kursus Keusahawanan Yang Dihadiri	70
4.3	Analisis Deskriptif	71
4.3.1	Tahap Pengetahuan Asnaf dalam Keusahawanan dan Perniagaan	71
4.3.2	Tahap Kemahiran Asnaf dalam Keusahawanan dan Perniagaan	73
4.3.2.1	Kemahiran Dalam Pasaran	73
4.3.2.2	Kemahiran Asnaf dalam Kewangan	75
4.3.2.3	Kemahiran Asnaf dalam Pengurusan Kewangan	76
4.3.3	Sikap Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan	78
4.3.4	Keberkesanan Program Jaya Diri	83
4.4	Analisis Perbezaan	86
4.4.1	Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Jantina	86

4.4.2 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Umur	87
4.4.3 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Status Perkahwinan	88
4.4.4 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Tahap Pendidikan	89
4.4.5 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Pendapatan	90
4.4.6 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Sebab Berniaga	91
4.4.7 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Bentuk Perniagaan	92
4.4.8 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Pendapatan Bersih	93
4.4.9 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Kekerapan Menghadiri Program	94
4.4.10 Perbezaan Skor Min Terhadap Tahap Pengetahuan, Kemahiran, dan Sikap Asnaf Terhadap Keusahawanan dan Perniagaan Berdasarkan Kepada Pengalaman dalam Perniagaan	95
4.4.11 Rumusan Dapatan Kajian Analisis Perbezaan	96

4.5	Analisis Hubungan	97
4.5.1	Hubungan Antara Kemahiran dengan Pengetahuan Asnaf dalam Keusahawanan dan Perniagaan	98
4.5.2	Hubungan Antara Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Asnaf Dengan Keberkesanan Program Pejabat Zakat Negeri Kedah	99
4.5.3	Rumusan Dapatan Kajian Analisis Hubungan	100
4.6	Penutup	101
BAB 5	RINGKASAN, RUMUSAN DAN CADANGAN	
5.1	Pendahuluan	102
5.2	Ringkasan Kajian	102
5.3	Perbincangan Dapatan Kajian	105
5.3.1	Persepsi Asnaf Terhadap Tahap Pengetahuan dalam Perniagaan, Kemahiran dan Sikap dalam Keusahawanan dan Perniagaan	105
5.3.2	Hubungan Antara Tahap Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap dalam Keusahawanan dan Perniagaan dengan Faktor-Faktor Demografi Asnaf	106
5.4	Kesimpulan Dapatan Kajian	107
5.5	Implikasi Dapatan Kajian	109
5.6	Cadangan	110
5.7	Penutup	111
	RUJUKAN	113
	LAMPIRAN	125